

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. מיגו דיכולין לומר לא היו דברים מעולם יכולין נמי למימר סיטראי נינהו.....1
- ב. לענין שלומי שליח ... בין כך ובין כך משלם דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי2
- ג. אית לך סהדי דתבעוה מיניך מחיים ולא יהבית ניהליה ... תפיסה דלאחר מיתה ... לא כלום היא3
- ד. ידענא בה דחשודה אשבעה אפכה רבא לשבעה אשכנגדה.....4
- ה. תיתי ותישתבע במתא אפשר דמיכספא ומודיא.....5
- ו. כתבו לי זכוותא דכי משתבענא יהבי לי ... כתבו לה.....6
- ז. בניטי נשים דבעינן כתיבה לשמה.....6
- ח. אבל בשאר שטרות מודו ליה.....7
- ט. שטר שלוח בו ופרעו אינו חוזר ולוח בו שכבר נמחל שיעבודו.....8
- י. ההוא גברא דאפקיד ... דידענא ביה ... דלא אמיד ועוד הא קא יהיב ... אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אהרינא אפקיד.....9
- יא. ההוא דאמר להו נכסיי לטוביה .. הרי בא טוביה אמר טוביה ואתא רב טוביה לטוביה אמר לרב טוביה לא אמר ואי איניש דגיס ביה הא גיס ביה אתו שני טוביה שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קרוב ות"ח ת"ח קודם.....10
- יב. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול.....12
- יג. במכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה.....12

דף פה.

א. מיגו דיכולין לומר לא היו דברים מעולם יכולין נמי למימר סיטראי נינהו

הוציא שטר חוב¹ מקוים על חבירו ואמר לו חבירו פרעתיך, והשיב לו אמת שפרעתיני אבל סטראי נינהו, כלומר אותן המעות קיבלתי על חוב אחר בעל פה שהיה לי עליך², ושטר זה לא נפרע, אם לא פרע לו בפני עדים ויש בו

¹ שו"ע ונו"ב חו"מ נח א

² ואף לכתחילה יכול לומר המלוה שמקבל הפרעון על חוב אחר כמבואר שו"ע שם ד כגון מי שנושה בחבירו שני חובות ופרע לו הלוח סתם, הרשות ביד המלוה לומר מחוב פלוני לקחתי, ולא עוד אלא אפילו אם אמר לו לוח בשעת פרעון הילך מעות אלו בשביל חוב פלוני והמלוה קבל ושתק, יכול המלוה אחר כך לומר

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

נאמנות, גובה בו בלא שבועה שהשטר עדיין בחזקתו עומד, ונאמן במיגו דלא נתת, ואם אחר כך יתבענו שלקח ממנו שלא כדין, נשבע היסת ונפטר³, וכן אם לא היה מקוים ומקיימו עתה לאחר טענת סטראי גובה כנוכר⁴.

ואם אין בו נאמנות נשבע המלוה ונוטל⁵, שיאמר אם כן שטרך בידי מאי בעי. ואם ידוע שפרע לו מקצת הדמים על חוב זה, אינו יכול לומר על השאר שפרע על חוב אחר⁶.

ערב שפרע למלוה אינו יכול המלוה לומר סטראי כלומר שלקחתי עבור חוב אחר⁷.

פרע לו בפני עדים והעדים מעידים שפרע, אבל לא הזכיר שפרע בשביל שט"ח זה, והמלוה טוען שפרע לו חוב אחר, יש אומרים⁸ שהשטר בטל, שהרי אין לו מיגו, ויש אומרים⁹ שאין השטר בטל לגמרי רק שאין גובים בו, ואם תפס אין מוציאן מידו.

ב. לענין שלומי שליח ... בין כך ובין כך משלם דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעזותי

ואם לא פרעו הלוח בעצמו אלא שלחם על ידי שליח חייב השליח לפורעו למשלח משום שפשע שנתן לו המעות והניח השטר בידו.

במה דברים אמורים שהזכיר לו השטר ואמר לו קח השטר ממנו, לא שנא אמר לו קח השטר ותן לו המעות ולא שנא אמר לו תן המעות וקח השטר,

שבשביל מלוה על פה או בשביל חוב אחר תפסם, והאי דשתיק לאו משום דאודויי אודי ליה אלא פקח היה כדי לתפוס ואחר שתפש בירר דעתו בשתיקתו. ואפילו אומר הלוח בפירוש לא אפרע לך אלא מחוב פלוני שיש לך ערב, והמלוה אומר לא אקבלם אלא בחוב פלוני שאיני בטוח ממנו כל כך, הדין עם המלוה, שהרי עבד לוח לאיש מלוה והוא מהוייב לשלם לו איזה שירצה המלוה ראשונה. כמבוא בשו"ע שם פג ב

³ וכתב הסמ"ע דקמ"ל דלא אמרינן כיון שהודרה שנפרע איתרע השטר, וכתב הש"ך סק"ג שאפילו תובע הלוח שישבע, פטור משבועה קודם פרעון, שהרי יש בו נאמנות.

⁴ ש"ך שם א

⁵ וכתב הסמ"ע סק"ג דאע"פ שלא טען הלוח שישבע אגן טענינן ליה, כיון דאיכא ריעותא לפנינו במה שהודרה לו, וכדין פוגם שטרו בסימן פד סעיף א, והש"ך סק"ד הולק וסובר שבלא טענת הלוח אין משביעין אותו, כיון שיש לו מיגו דלהד"ם.

⁶ רמ"א שם ג

⁷ בנה"ג

⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁹ רמ"א שם וכתב הש"ך ס"ק יז דכיון דלא קרעינן ליה, לא אמרינן ללוח שישבע היסת, שאינו בדין להשביע והשטר ישאר ביד המלוה, אלא שאם רוצה המלוה שישבע יחזיר לו שטרו, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן מא וסימן מב.

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

לעולם הוא פושע במה שהניחו בידו וחייב לשלם למשלח, וי"א¹⁰ שלא יוכל המלוה לעכבן אם יאמר שהלוה חייב לו ממקום אחר, אלא אם טוען שהשליח נתנם לו ג"כ על חוב אחר.

אבל אם לא הזכיר לו השטר כלל וגם לא אמר לו שיתן המעות בפני עדים, פטור השליח, שהוא חשב שהם מאמינים זה לזה ויאמר אני סמכתי על האמונה שביניכם¹¹.

ג. אית ל"ך סהדי דתבעוה מיניך מחיים ול"א יהבית ניהל"יה ... תפיסה דלאחר מיתה ... לא כלום היא

מי שהפקידו¹² בידו שטרות ומת המפקיד¹³, וטוען הנפקד מחיים תפשתי אותם למשכון בשביל חוב שיש לי על המפקיד¹⁴. אם יש עדים שתבעם ממנו המפקיד בחייו ולא רצה להחזירם לו¹⁵ אז הרי זו תפיסה ואם לא, לא.

וזה כשיש עדים שהפקידם בידו, וגם יש עדים שראום עתה בידו, אך אם לא כן שאין עדים היה נאמן במיגו שנאנסו או לא היו דברים מעולם¹⁶. וכל זה לדינא דגמרא, אבל בימינו שתיקנו רבנן

¹⁰ שאחר שהיב השליח לשלם, יאמר כיון שאתה גורם לי היזק בתפיסתך הרי כאילו אתה תופס משלי. ואין אתה נאמן. וברמ"א שם מובאים שתי הדעות ועיין ש"ך וסמ"ע שם ועיין אורים ו שהעיקר שאם פשע השליח יהיה חייב אך אם לא פשע לא נפסיד השליח ונניח ביד המלוה ואינו נאמן.

¹¹ ש"ך ה שם מהב"י בשם בעל התרומות

¹² שו"ע ונו"כ שם סד א

¹³ שהרי מטלמלי דיתמי לא משתעבדי מדינא דגמרא. סמ"ע שם א

¹⁴ דאילו לגבותם לא היה מועיל תפיסה במסירה בלא כתיבת השטר קנין שבו קנין השטרות, והיינו קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה, וכמ"ש בסימן ס"ו [סעיף א'], ועיין פתחי חושן חלק ג פרק ב הערה כט הביא מאמרי בינה (דיני עדות סימן לד) שהביא גם בשם שו"ת הרדב"ז (ח"א סימן רב) במפקד שתובע פקדונו והנפקד אינו מחזירו, שאם מעכבו בשביל חוב אחר שיש לו עליו, נעשה הפקדון כמשכון, ואם טוען שאינו רוצה להחזיר נעשה גזלן ואפילו אמר היום איני רוצה להחזיר כי אם למחר, ה"ז גזלן באותו יום, כדין נוטל פקדון ממקום למקום לשלוח בו יד ובש"ך (סימן רצב סק"ה) כתב בשם מהר"א ששון (סימן צו) שמסתפק במי שהיה רוצה לעכב פקדון מחמת חוב, אי מקרי שולח יד

¹⁵ בקצה"ח (סימן ד) כתב בשם הוזהר שאסור לעכב פקדון חבירו עבור חוב ומשמע אפילו בחוב שלא מחמת הלואה, ובברכ"י כתב בשם הרמ"ע מפאנו שאם קדם הפקדון להלואה מותר לעכבו. ועי' בקובץ הפוסקים שם. והרמ"א בסימן עב סעיף יז כתב שיש תקנה שלא לעכב חפץ של חבירו הבא לידו דרך שאלה או פקדון (וכתב בביאור הגר"א שהוא תקנת ר"ת, ובחידושי רעק"א כתב בשם באר הגולה ביו"ד סימן שלד שיש ע"ז הרי' דר"ת), ומ"מ יכול המלמד לעכב הספרים בעד חוב שכר לימוד. ובשו"ת בית אפרים חו"מ סימן עו כתב שלא אסרה תורה אלא תפיסה בכח, אבל בדרך הערמה אפשר שמותר, וכעין זה כתב החכמת שלמה בגליון השו"ע סימן ד.

¹⁶ והש"ך [סק"ד] מסיק דלא מהני מיגו דלהד"ם או החזרת בשטרות כי צריך להראותן לגבות, ונפקא מינה לדין היכא שאין החוב ידוע דמהני תפיסה במטלמלין משום מיגו דלהד"ם, אבל תפס שטרות לא מהימן משום מיגו, דירא לטעון להד"ם או החזרת שלא יהיה יכול להראותן, ונפקא מינה בדינים אלו היכא שאין ידוע שהיב לו דליכא מיגו בשטרות. ובמקום דליכא עדי פקדון שיכול לטעון למשכון בא לידי מתחילה, וכן

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

שגובין ממטלטלי דיתמי, שטרות גם כן מטלטלין הן, וגובין משטרותיהם אפילו לא תפש מחיים, אם החוב ידוע¹⁷, אפילו אין לו מיגו כלל.

ד. ידענא בה דחשודה אשבועה אפנה רבא לשבועה

אשכנגדה

מדינא דגמרא¹⁸ יש כח לדיין לדון דיני ממונות על פי הדברים שדעתו נוטה להם שהם אמת והדבר חזק בלבו שהוא כך, אעפ"י שאין שם ראיה ברורה, ולפיכך אם הושד¹⁹ באדם שישבע לשקר יכול להפוך את השבועה לתובע שישבע ויטול. ואפילו היתה אשה או עבר נאמנים אצלו שאמרו שהנשבע חשוד הוא, הואיל ומצא הדבר חזק ונכון בלבו סומך עליו ודן, ואין צריך לומר אם ידע הוא עצמו שזה חשוד. וכן אם יצא שטר חוב לפניו ואמר לו אדם שסמך עליו אפילו אשה או קרוב זה פרוע הוא אם סמכה דעתו על דבריו יש לו לומר לזה לא תפרע אלא בשבועה, או אם היה עליו שטר חוב לאחר יתן לזה שלא נפגם שטרו כלל ויניח זה שנפגם שטרו בדברי האחד או ישליך השטר בפניו ולא ידון בו כפי מה שיראה, וכן מי שבא ומען שיש לו פקדון אצל פלוני שמת בלא צואה ונתן סימנין מובהקין ולא היה זה הטוען רגיל להכנס בבית זה האיש שמת, אם ידע הדיין שזה המת אינו אמוד להיות לו חפץ זה וסמכה דעתו שאין זה החפץ של מת מוציאו מן היורשין ונותנו לזה האמוד בו ונתן סימנים, וכן כל כיוצא בזה שאין הדבר מסור אלא ללבו של דיין לפי מה שיראה לו שהוא דין האמת²⁰.

כשמוען למשכון בא לידי מתחילה ואין לו מיגו אחר, דהוי ספיקא דדינא ואין מוציאין מיד המוחזק. נתיה"מ ביאורים שם ב

¹⁷ ש"ך שם ו

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם טו ה

¹⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כד הלכה א

²⁰ ובהרמב"ם שם סיים הביאו הטור [סעיף ד'], אם כן למה הצריכה התורה שני עדים, שבזמן שיבואו לפני הדיין שני עדים ידון על פי עדותן אף על פי שאינו יודע אם באמת העידו או בשקר. ולכאורה תימה, דהא אפילו ראה, כשנעשה עד אינו נעשה דיין, ואין לך אומדנא דמוכח גדול מזה שהוא בעצמו ראה המעשה, ואפילו הכי אסור לו לדון. ונראה דלא מהני אומדנא רק לענין אורועי שטרא. אבל לענין להוציא ממון אין שום הוה אמינא, כדאמרינן בסוגייתינו קרענא סלקא דעתך. והא דמהני אומדנא להוציא מיתומים [כמבואר ברמב"ם שם], נראה דוקא אומדנא שהיא אומדנא לכל העולם, כגון ידענא ביה בחסא דלא אמיד [כתובות שם ע"ב], דכשם שידוע לו כך ידוע לכל העולם, ובדבר שהוא אומד של כל העולם אין זה בגדר עדות כמו שכתבו התוס' ביבמות ריש פרק האשה רבה [פ"ח ע"א ד"ה אתא גברא], אבל בדבר שהוא רק ידוע להדיין פסלו רחמנא בגזירת הכתוב, כנ"ל. נתיה"מ באורים שם ב. ואינו נכון דהא כוונת הרמב"ם ז"ל והמחבר במש"כ דאין מוציאין ממון מיתומים היינו עובדא דפי' הכותב גבי רבי מיאשי בריה דריב"ל והתם לא הוי אומדנא דמוכח לכל, דהא לדעת הרמב"ם ז"ל אין מוציאין ממון בזה"ז ע"פ אומדנא זו, ועיין מש"כ הר"ן בכתובות פ' דמוכח לכל.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אבל משרבו בתי דינים שאינם הגונים ובעלי בינה, הסכימו שלא יהפכו שבועה אלא בראייה ברורה, ולא יפגמו שטר ויפסידו חזקתו על פי עדות אשה או קרוב אעפ"י שדעתו סומכת על דבריהם, וכן אין מוציאים מהיתומים אלא בראייה ברורה לא בדעת הדיין ולא באומדן המת או הטוען, שלא יאמר כל הדיוט והדיוט לבי מאמין לדבר זה ודעתי נסמכת עליו. אולם אף בזמן הזה מוטל על הדיין לדון ע"פ האמת שנתאמת לו, ולא על פי הטענות אם הן מכחישות האמת²¹.

ואף על פי כן אם העיד אדם נאמן באחד מכל הדברים ונוטה דעת הדיין שאמת הוא אומר, ימתין בדין ולא ידחה עדותו, וישא ויתן עם הבעלי דינים עד שיודו לדברי העד, וידרוש ויהקור עד שיתברר הדבר, או יעשה פשרה או יסתלק מן הדין.

וכן אם נראה לב"ד שאחד גוזל חבירו ולא יוכלו להוציאו ממנו בדין, הן מהמת שאינו מצייט לבית דין בין אם מילצר דחיות שוא וטענות משונות כדי לא להגיע לדיונים²², יכולין לגזור על שאר בני אדם שלא ישאו ויתנו עמו, ואם היא אשה שלא תינשא לאיש ולא יעסקו בשידוכיה עד שתוציא מידה מה שאינו שלה.

ה. תיתי ותישתבע במתא אפשר דמינספא ומודיא

כל שבועה²³ מן הדין צריכה להיות בפני הלה שכנגדו, מפני שזה שכנגדו שטוענו ברי יודע האמת אם נשבע באמיתות או בשקר ושמה יתבייש ממנו ולא ישבע, ואם התובע בעצמו אינו יודע האמת אלא על פי העד, אינו צריך לישיבע בפני התובע²⁴ אלא בפני העד²⁵ שיודע בשקרו ושמה יתבייש ממנו ולא ישבע.

הכותב. אמנם הנכון בישוב קושיא זו הוא כמש"כ מוהרי"ק בשורש א' ושורש י"ד וכן בפסקי מוהרא"י סי' רע"ג הובא בסמ"ע לעיל סי' ב' ס"ק י"א, דבגדול הדור שאין כמוהו יכול להפקיר ממון וכן דן גם ע"פ אומדנא שנראה אצלו ברור אף שאינו מוכח לכל העולם, וכן נראה דעת המחבר לעיל סעיף ד' שכתב אם הוא מומחה ויחיד בדורו, וגם בזה כשאי אפשר להתברר ע"י דבר אחר, אבל סתם ב"ד אין בידם רשות לדון ע"פ אומדנא, אלא כשנראה להם ע"פ אומדנא צריכין להחמיץ הדין. ישועות ישראל חוקת המשפט ד/

²¹ סמ"ע שם טו מהמרי"ק וש"ת הרשב"א ח"א אלף קמו

²² אורים שם מז

²³ שו"ע ונו"כ שם פז כג

²⁴ אף כשמת העד, ועיין באה"ע סוף סימן צ"ו דאלמנה צריכה לישיבע לכתחילה בפני היתומים, וצריך לימוד. ש"ך שם מז ועיין באורים סא שתי"י "הני מילי בנשבע ונפטר, אבל בנוטל לעולם צריך לישיבע בפני בע"ד"

²⁵ ולא ראיתי נוהגין להשיבע בפני העד, וצ"ע. ש"ך שם מז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכן יכול התובע להשביעו במקומו ובפני רבים כדי שיתבייש מהם ולא ישבע. מיהו אם השביעוהו שלא בפניו או שלא בפני העד או שלא במקומו ושלא בפני רבים, אם נשבע כתיקונו ועל דעת בי"ד, נפטר דכיון שנשבע נשבע.

וכן לכתחלה יכול התובע להשביעו במקום שנעשה שם העסק, מפני שאפשר שישנן שם בני אדם היודעים בדבר שמא לא ישבע שם מפני הבושה. מיהו אם אין עכשיו דרך לנתבע ללכת שם אינו יכול לכופו ללכת שם עכשיו עמו לישבע שם, אבל אם ירצה התובע שלא להשביעו עכשיו הרשות בידו, ויכול להמתין עד שיבוא שם ואז צריך לישבע שם ולא יוכל לומר לא אשבע אלא בעירי.

ו. כתבו לי זכוותא דכי משתבענא יהבי לי ... כתבו לה

כשטוען הלוח שפרע השטר²⁶ ואמר ישבע לי המלוה ויטול, אומרים לו²⁷ הבא מעותיו ואם אין לו מעות יביא משכון²⁸, ואחר כך ישבע ויטול כדי שלא ישבע בחינם ואחר כך יאמר הלוי אין לי במה לפרוע.

ואם טען הלוח שאין לו מה לפרוע ישבע הלוח שאין לו²⁹, וכשתשיג ידו ישביע המלוה שלא פרעו ואז יתן לו, שכל זמן שאין המעות בפנינו אינו חייב לישבע, כי שבועתו הוא שישבע ויטול ושמא ישבע ולא יטול שהרי הלוח טוען אין לו, לפיכך צריך הלוח לישבע ראשונה שאין לו או לשלם³⁰.

ז. בגיטי נשים דבעינן כתיבה לשמה

²⁶ שו"ע ונו"כ שם פב ג

²⁷ משמע אפילו אם אין המלוה אומר בית דין אומרים עבורו. ש"ך שם יא ועיין סמ"ע יז שדעת הטור דוקא כשהלוח תובע.

²⁸ אורים יז ונתיה"מו

²⁹ הט"ז פקפק על זה, אבל הש"ך (סקי"ג) הסכים לזה, דכיון דהמלוה יש לו שטר ומהדין יש לו ליטול בלי שבועה רק חכמים החמירו עליו, אם כן מהדין שישבע הלוח תחילה, ונכון הוא. אבל בשכיר ונגזל ודכוותיה שנשבעים ונוטלים, והוא טוען שאין לו, כיון דזה דנוטלים הוא מהתקנה, א"כ כל כמה דלא נשבעו אין להם טענה בו, ולכך אין צריך לישבע שאין לו עד שישבעו הם תחילה. אורים שם יח

³⁰ כן היא דעת הרמב"ם שם בפ"ד ממלוה [הי"ב] והטור הביאו, ולאפוקי מדעת הגאונים שהביא ג"כ הטור [שם] שכתבו, כיון שלכל אחד יש לו טענה, הלוח אמר למה אשבע שמא לא ישבע המלוה אחר כך שאינו פרוע, והמלוה אמר למה אשבע שמא ישבע הלוח שאין לו ממה לפרוע ונמצא שנשבעתי לבטלה, משום הכי אין אחד מהם יכול להכריח להשני לישבע, שהנתבע אינו חייב לו כלום עד שישבע התובע, והתובע אינו חייב שבועה עד שיהא ממונו מזומן בו, ע"ש. והאחרונים הסכימו לדעת הרמב"ם והכי נקטינן. סמ"ע שם יח מהב"י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

גט גירושין³¹ צריך שתהיה כתיבתו וחתימתו לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת, דכתיב (דברים כד פסוק א) וכתב לה ספר פריית ונתן בידה לה מירשו בו חז"ל³² שבא ללמד שצריך לכותבו לשמה. וכיון שהקפיד הכתוב לכותבו לשם האשה המתגרשת אמרו חז"ל דהוא הדין שצריך לכותבו גם לשם האיש המגרש, דמאי שנא. ועוד וכתב הוא בעצמו משמע.

ואם לא כתבו לשמה אינו גט, ואינו פוסל אפילו לכהונה³³ כיצד, סופר שכתב גט ללמד בו לתלמידיו או להתלמד בו, ובא אחד ומצא שם שנכתב בגט זה הוא כשמו ושם האשה כשם אשתו ושם העיר כשם עירו, ומצאו אפילו בו ביום שנכתב שאינו מוקדם ונטלו וגירש בו אינו גט, שהרי לא נכתב לשם גירושין כלל³⁴. ולפיכך לא יכתוב הסופר טופסי גיטין³⁵.

ח. אבל בשאר שטרות מודו ליה

סופר שטרות³⁶ שרוצה להכין טופסי שטרות³⁷ כדי שיהיו מוכנים כשיצטרך, יש אומרים שמותר לו להכין, אפילו אם כותב שם הלוח ושם המלוה וסכום המעות, ובלבד שלא יכתוב הזמן, ויש אומרים³⁸ שאין כותבים טופס אלא

³¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלא א

³² גיטין כו.

³³ ב"ש שם א

³⁴ ואם כתב הכל לשמה והרי את מותרת כתב שלא לשמה יש לחוש לומר' אם קדשה אחר הואיל בטופסי גיטין הראשונים לא היה כתב והרי את מותרת וכו' כמ"ש בתוס' דף כ"ו בן כתב הב"י בסמ"ק כ"ג. ב"ש שם
³⁵ וסופר שכתב טופסי גיטין ואח"כ גירש בגט זה יש בו ארבע דעות. הרמב"ם מתיר לכתחלה, ולהרא"ש אסור לכתחלה ואם כבר נכתב מותר לגרש בו, ולה"ג והרשב"א פסול ואם נישאת לא תצא, ולהרמב"ן אם נישאת תצא. תורת גיטין [חדושים] שם ב

³⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ מח א

³⁷ ונראה הטעם שעיקר עשיית השטר, הוא חתימת העדים שבוה נעשה דין ותוקף שטר, ולא איכפת לן אימתי נכתב השטר, אבל זמן לא יכתוב בשטר כדי שלא יהא מוקדם, וכתב בערוה"ש דלא חיישינן למיחזי כשיקרא, דבכתיבה לבד בלא חתימה ליכא משום מיחזי כשיקרא

³⁸ ש"ך שם סק"א לשיטת רש"י, משום דגזרינן בשטרות אטו גיטין, והכריע הש"ך כשיטה זו, והוכיח בן מכמה מקומות, ובנה"מ חידושים כתב בשם התומים שנהוג עלמא לכתוב, כדעת השו"ע. ובספר באר המשפט סימן מח הביא בשם כמה אחרונים שכתבו לחוש לכתחלה לשיטת רש"י, ועפ"י דין שם במה שנהוג כיום להדפיס הכתובה במחשב וכולל כל הפרטים שהם בגדר תורף, כגון שמות החתן והכלה והתאריך וכו', שלכאורה לשיטת המחמירים יש לחוש בזה, וכן לאלו הנהגים לכתוב כתובה בכתב יד ומכינים את זה כמה ימים לפני החופה, ולכן כתב שיש ליהדר בזה ולא להכין הכתובות עם פרטי התורף כי אם לאחר צווי החתן. שוב ראיתי בספר משפט הכתובה (שער א פרק ג אות ז) שהביא בשם ספר אמרי יושר (גרינמאן) שקרא תגר על אלה הנהגים להדפיס בכתובות סכום הכתובה מאתן זווי וכן מאתן זקוקים, שיש לחוש לשיטת רש"י שפוסל

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אם יניח ריק שם הלוח והמלוה וסכום המעות, ובשטרי מקח לא יכתוב שם המוכר ושם הלוקח ומקום הקרקע והזמן.

סופר שכתב טופס ראשי פרקים של שטר, כגון שפלוני לוח מפלוני סך כ"כ לפרוע בזמן פלוני, על דעת להעתיקו ולעשות מזה שטר גמור, אף על פי שחתמו עדים על הטופס, אין לזה תוקף שטר³⁹, שכל שלא חתמו העדים כדי למסרו לבעליו רק לזכרון דברים בעלמא לא מיקרי שטר. ויש אומרים⁴⁰ דכל שכתבו ע"מ לכתוב שטר, יש לטופס דין שטר.

ט. שטר שלוח בו ופרעו אינו חוזר ולוח בו שכבר נמחל שיעבודו

שטר שנכתב כדין ולוח בו⁴¹, ופרע ההלואה, אינו יכול לחזור וללוות בשטר זה, אפילו אם הכל נעשה באותו יום ואין בו פסול מוקדם, כיון שנמחל כבר שעבודו של השטר⁴², וכן אם פרע מקצת החוב אינו חוזר ולוח אותו מקצת באותו שטר, שלאותו מקצת נמחל שעבודו.

נחלקו הפוסקים בשטר שנמחל שעבודו, שיש אומרים⁴³ שפסולו רק לענין לגבות ממשועבדים, אבל מבני חורין גובה בו, ויש אומרים⁴⁴ שאפילו לגבות מבני חורין פסול.

בתורף, והסכום הוא חלק מהתורף (אמנם מה שסיים שם שהחשש הוא משום מיחזי כשיקרא, לכאורה טעמיה דרש"י הוא משום גזירה אטו גיטין), וכבר נהגו להקל גם בזה. פתחי חושן חלק י פרק ה הערה ב שו"ע ונו"כ שם סא ב

⁴⁰ רמ"א שם והוא עפ"י דברי הב"י ודבריו בד"מ שהריב"ש (שהוא מקור לדברי השו"ע) והרא"ש (שהוא מקור לדברי הרמ"א) חולקים, אבל הש"ך סק"ב כתב שאין כאן מחלוקת, דהריב"ש מיירי שהלוח התחייב בפני ב' עדים בשטר ולא נתחייב כלל שיכתוב הסופר השטר, אלא שהעדים יכתבו שטר גמור, ולכן טופס זה שכתבו הסופר אין לו דין שטר כיון שלא כתבוהו ליתן ליד המלוה, אבל הרא"ש מיירי שהתחייב עצמו שהעדים יכתבו עליו שהוא חייב לעשות שטר מהיום בכל יפוי כח שייפה הסופר, וקיבל עליו בקנין לעשות כן, ולכן כל שלא עשה השטר השני, כתיבת העדים עומד במקום כתיבת הסופר, כיון שמסרו כתיבתם ליד מלוה, ועכ"פ הריב"ש והרא"ש איירי שהלוח צוה להם לכתוב שטר.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם מה א

⁴² נראה שעיקר הפסול הוא משום שהעדים החתומים בו לא ראו ההלואה השניה, ואף אם ראו, מ"מ תימתם לא היה על הלואה זו, וה"ז כאין בו עדים ואין דינו כשטר, פתחי חושן חלק י פרק ג הערה פד. כתב בשו"ע סימן נז סעיף ב שאם הלוח אומר פרעתי והמלוה אומר אמת שפרעת אבל החזרתני לך המעות, השיב נמחל שעבודו, כיון שקיבלם רגע אחד לשם פרעון, אא"כ אמר המלוה שהחזיר לו המעות מפני שהמעות לא היו יוצאים אלא ע"י הדחק, השטר קיים, כיון שבטעות קיבלם, וכתב בשער משפט שאפילו רק חלק מהמעות לא היו יוצאים והחזיר לו כולם, לא השיב נמחל שעבודו אף כנגד המעות הטובים, שהרי קי"ל בסימן עד סעיף ד שאינו חייב לקבל הפרעון בתשלומים, ולא השיב פרעון כלל

⁴³ סמ"ע שם א ובנתיחה"מ א

⁴⁴ לבוש שם, דכיון שנתכמלה עדות השטר לענין שעבוד הו"ל כעדות שבמלה מקצתה ובמלה כולה וכן דעת הש"ך ב שם ודחה ראיית הסמ"ע ועיין קצוה"ח שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יש אומרים⁴⁵ ששטר בכתב ידו שנמחל שעבודו, חוזר ולוה בו.

יש אומרים⁴⁶ דפסול שטר נמחל שעבודו הוא לגבי הקנין, ולכן אם חזר הלוח וקיבל קנין על הלואה שניה חוזר ולוה בשטר זה.

יש אומרים⁴⁷ שה"ה אם מסר השטר בהלואה שניה בפני עדים, למ"ד עדי מסירה כרתי גם בשטרות, מועיל שיוכל לגבות ההלואה השניה בשטר שנמחל שעבודו.

דף פה:

י. ההוא גברא דאפקיד ... דיבענא ביה ... דלא אמיד ועוד הא קא יהיב ... אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד

המפקיד אצל חבירו⁴⁸ שלא בעדים נאמן הנפקד לומר ולומר ובשבעת היסת לא היו דברים מעולם, ואפילו הפקידו אצלו בעדים, אם לא ראוהו עתה בידו נאמן לומר החזרתיו לך או נתתו לי במתנה במינו דהחזרתיו לך. ומדינא דגמרא מי שבא וטען על יתומים כך וכך הפקדתי אצל אביכם, ויש לו עדים על זה שהפקידו ונתן סימנים מובהקים, צריכין היתומים להראותו, ואם היה יודע הדיין שלא היה המת אמוד שזה הפקדון היה שלו, רשאי הדיין להוציא מיד היתומים לתת לזה שנתן סימניו, אף על גב שלגבי אביהן בעודו חי כהאי גוונא היה נאמן לומר לקוח הוא בידי במנו דהחזרתיו לך. והוא שלא יהיה המפקיד רגיל ליכנס אצל זה שמת, דשמא של אחר הוא והכיר הסימנים שבו, לפיכך אם הנפקד אמוד, או דלא יהיב ביה המפקיד סימנים

⁴⁵ בסמ"ע שם הביא בשם הלבוש שכתב בן לגבי ממרני, כיון שאינו אלא לראיה בעלמא שלא יהא נאמן לומר פרעתי כשיש בו נאמנות, ואינו טורף בו ממשועבדים, חוזר ולוה בו, והסכים עמו הסמ"ע, אלא שכתב דהיינו דוקא בו ביום, דאל"כ הו"ל מוקדם, ואף על פי שבלא"ה אינו גובה ממשועבדים, יש נ"מ גם לגבי בנ"ח, עפ"י מה דקיי"ל בסימן קד סעיף יג דמלוה ע"פ מוקדם קודם למלוה בשטר מאוחר לגבות מבנ"ח, ונמצא מפסיד בע"ה המאוחר שלא כדון, ואף לדעת החולקים שם לענין מלוה בשטר מאוחר, יש נ"מ לגבי מלוה בע"פ מאוחר שלכו"ע המלוה בע"פ המוקדם קודם לגבות בו

⁴⁶ רמ"א שם בקצה"ח סק"ב מסתפק כשהעדים העבירו קולמוס בחתימתן ע"ג חתימתן הראשונה באותו שטר, אם חשיב בחתימת עדים מחדש כדי לבטל דין נמחל שעבודו, והכריע שאין מועיל חתימת העדים בהעברת קולמוס.

⁴⁷ רמ"א שם וכתב הש"ך סק"ד דהיינו ביום החתימה, ובעיקר דברי הרמ"א בדיון זה שהוא למ"ד עדי מסירה עיקר גם בשטרות, כתב הש"ך סק"ו שהרבה פוסקים חולקים וס"ל דלא אמרינן עדי מסירה כרתי בשטרות.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם רצז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

מובהקים, או שהוא רגיל ליכנס לבית הנפקד, אין מוציאים מן היתומים, אלא הרי הוא בחזקת היתומים ויכולין למוכרו אם ירצו. באו עדים והעידו לדיין שאין זה אמוד, אין מוציאים אותו מיד היתומים בעדותן שאין זה ראייה ברורה, וגם אומדן דעתן של אלו העדים אינו אמוד דעתו על הדיין, ואין לו לדיין אלא מה שענינו רואות ודעתו סומכת עליו.

אולם משרבו בתי דינים שאנגם הגונים, ואפילו יהיו הגונים במעשיהם אנגם חכמים כראוי ואנגם בעלי בינה כראוי, הסכימו רוב בתי דיני ישראל שאין להוציא מן יתומים שום דבר באומד דעתו של דיין אגם לא בראייה ברורה.

**יא. ההוא דאמר להו נכסיי לטוביה .. הרי בא טוביה אמר
טוביה ואתא רב טוביה לטוביה אמר לרב טוביה לא אמר
ואי איניש דגיס ביה הא גיס ביה אתו שני טוביה שכן
ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם**

שכיב מרע⁴⁹ שאמר נכסי לאדם ששמו טוביה ומת, ובא אחד ששמו טוביה⁵⁰, ואמר אני הוא הזוכה, נותנים לו, ואף על פי שהוחזק לנו שיש עוד אחד בשם זה אין ממתנינים לו⁵¹, ואם זה שבא יש לו תוספת תואר כבוד שקוראים אותו רב טוביה, אין נותנים לו⁵², אא"כ היה המצווה רגיל עמו וקוראו בשמו.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ רנ"ג כ"ט

⁵⁰ נראה שידוע והוחזק ששמו טוביה, אבל כשאין אנו יודעים כלל ששמו טוביה, אינו נאמן לומר אני הוא ושמי טוביה, ולא מיבעיא שידועים שיש אדם אחר שהוחזק בשם טוביה, לכאורה פשוט שעב"פ ממתנינים לו, ואפשר שאף אם לא הוחזק אחר בשם טוביה, לא מסתבר שיהא נאמן לקבל הנכסים, ולא מצאתי. פתחי חושן חלק ה פרק יז הערה פ"ט

⁵¹ וביאר הסמ"ע דאמרינן מדהקדים נפשו לבא ש"מ שהוא בטוח שאליו נתכוין, ולא חשש שמא יבא אחר אחריו ויברר שדעתו קרובה אליו יותר ויוציאו מידו, והוסיף הסמ"ע דדמ"א למ"ש בסימן קל"ט סעיף א גבי ספינה דאמרינן כל דאלים גבר, שמסתמא מי שזה שלו יתאמץ לזכות בזה, ולכאורה נראה דהך הוכחה במה שהקדים לבא אינה הוכחה נמורה, ובאמת אם יבא אח"כ אחר ויברר שאליו נתכוין יוציאו מידו של הראשון, ואינו אלא כסיבה לתת לו מבלי להמתין על השני, שבלא סברא זו היה לנו להמתין עד שיבא השני, או לכה"פ לשאלו לפני שמוסרים הנכסים לזה, ע"י בערך ש"י סימן רפ סעיף ב שמדייק מדברי הריב"ש דדוקא כשידוע שהשני הוא בעיר, בזה אמרינן כיון שלא בא מסתמא לא אליו נתכוין המצווה, ולפי"ז אם אינו בעיר, אין כאן הוכחה במה שלא בא, ואילו מדברי הרא"ש מדייק דאפילו אינו בעיר אמרינן דהמצווה נתכוין למי שיבא ראשון לתבוע.

⁵² וצ"ע מה יעשו בנכסים, וצריך לומר דכיון שיש לו תואר רב והמצווה לא הזכירו, ה"ז ריעותא לפנינו שלא אליו נתכוין, ואף אם לא נמצא אחר בשם זה ישארו הנכסים בחזקת היורשים עד שיתברר מי הוא המקבל, וע"י בלשון המאירי ובהערות המגיה שם, וצ"ע. ועוד אפשר שלא אמרו שתוספת רב טוביה חשיב ריעותא,

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

באו שנים שהוחזקו בשם טוביה ותובעים המתנה, ואין שום הוכחה שדעתו קרובה לאחד יותר מלשני, אם אחד מהם ת"ח, נותנים לת"ח⁵³, וכן אם היה אחד מהם שכן או אחד מהם קרוב, הוא קודם, שכן וקרוב שכן קודם⁵⁴.

היו שניהם שווים בכל דבר, וכן אם היו יותר משנים, יעשו הדיינים כמו שיראה להם כפי שדעתם נוטה שעל זה אמר⁵⁵.

אלא לבטל המקצת הוכחה שיש ע"י ההקדמה, אבל אין זה ריעותא ממש שיוכיח שבודאי אינו זה, ואם יבואו שנים לפנינו האחד טוביה והאחד רב טוביה ולפי ראות עיני הדיינים כמ"ש להלן נראה שנתכוין לרב טוביה, נותנים לו ולא לטוביה. פתחי חושן שם הערה צא

⁵³ שמסתמא בשעת מיתה רצה לקיים מצוה להנות ת"ח מנכסיו, ומבואר בגמרא ובטור שת"ח קודם גם לשכן ולקרוב, ובשו"ע לא הביא זה וגם הרמ"א לא הגיה בזה הוכחב במנח"פ בשירי המנחה בשם שו"ת עבוה"ג דכל קרוב, אף על פי שאינו פסול לעדות חשיב קרוב. ובפת"ש ס"ק כב כתב בשם שו"ת נוב"ח חו"מ סימן מח במי שצוה לנכדתו ששמה טריינא, ויש לו ב' נכדות בשם זה, אלא שהאחת נשואה לצורבא מרבנן, וכתב שאין לנו לחדש שאשת חבר כחבר לענין זה, ומ"מ אם הצוואה על נכסים שהם נכסי מלוג והבעל אוכל פירות היה מקום לסברא זו, ומ"מ כתב שאין דין זה ברור והעלה לפשר.

⁵⁴ אלא שכתב הטור דהאי שכן אינו שכן הדר אצלו בשכנות, דכמה אנשים דרים זה אצל זה ואין להם שייכות ביחד, אלא בשכן חבירו ורגיל עמו במשא ומתן, והביאו הרמ"א שם, ופירש הסמ"ע אפילו אינו דר אצלו, שאין נ"מ בדירה (ונראה דמ"מ אם היה אחד שכן בדירה ולא במו"מ והשני אינו שכן כלל לא בדירה ולא במו"מ, שכן בדירה קודם, דדוקא לגבי קרוב לא מקדמינן שכן בדירה, אבל לגבי אחר יש סברא שגם שכנות בדירה מביא לקירוב דעת. כתב הטור, ויש אומרים דהאי קרוב מיירי שאינו ראוי ליורשו, שאם ראוי ליורשו הוא קודם, ולא נהירא, דאדרבה כשהוא ראוי ליורשו איכא הוכחה טפי שלא היה בדעתו עליו, שלא היה צריך לצוות עליו, דבלא"ה ראוי ליורשו, ע"כ, והקשה בפרישה דאפשר דאיירי ביורש בין היורשים שרצה ליתן לו כל נכסיו, והב"ח כתב שאין כונת הי"א כשהוא יורש ממש, אלא יש יורשים יותר קרובים ממנו, אבל אם הוא קרוב יורש ממש, לא מיבעיא כשיש עוד יורשים כמותו, כגון שהוא בן אח ויש עוד בני אחים, פשיטא דהוא קודם לשכן, שלא היתה כונתו אלא להעביר משאר קרובים, אלא אפילו אם אין שם יורש אחר אלא זה ונמצא שלא היה צריך לצוות עליו, יש לומר דשמא נתן קודם במתנת שכ"מ לאחרים ועכשיו חזר בו ונתנם לזה, ובאופן זה הוצרך לצוות עליו, וסיים הב"ח שהעיקר כדעת הי"א, ובפת"ש ס"ק כג הביא בשם כמה אחרונים הסוברים כהי"א, ובשם שו"ת שבוי"ח ח"א סימן קסט כתב שמכוין ששאר הראשונים לא חילקו בזה, וגם בשו"ע סתם כדעת הטור, לא מלאני לבי לדחות דברי הטור מהלכה וכ"ש למעשה, עיין שם.

⁵⁵ והיינו שודא דדייני כפירוש רש"י והרמב"ם, אבל התוס' כתבו שיתנו הדיינים למי שירצו, ועי' שו"ע סימן רמ סעיף ג, ובחידושי רעק"א כתב בשם שו"ת הר"ן סימן עה שאם יש עד אחד שלוה נתכוין המצוה, אף על פי שהוא קרוב, וזכה מדין שודא דדייני.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכל זה במתנה, אבל כשאמר דרך הודאה שחייב לטוביה ושניהם שווים, יש אומרים⁵⁶ שיחלוקו ביניהם, ויש אומרים⁵⁷ שגם בזה אמרינן שודא דדייני.

יב. המזכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ואפילו יורש מחול

יבואר להלן דף פו. בעזחי"ת

יג. במכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה

אשה מכנסת שטר⁵⁸ חוב לבעלה אפילו בלא כתיבה ומסירה אינה יכולה למוחלו, דאלים כח שיעבודיה דבעל מכת הלוקח שהרי ידו כידה ואין קנין לאשה בלא בעלה. ואפילו הכניסה לו מלוה על פה בלא מעמד שלשתן או שלוו ממנה אחרים אחר נישואיה אפילו מנכסי מלוג שלה, אינה יכולה למחול מטעמא דאין קנין לאשה בלא בעלה.

אם היו לה נכסים שאינם ידועים לבעל ומחלה, הוי מחילה, שהרי אם מכרה ונתנה הוי מכירה, וכן תוכל למחול⁵⁹.

⁵⁶ רמ"א שם דהא ליכא אומדנא שנתכוין לזה יותר מלוה, ופירש הסמ"ע מאחר שהוא חייב לאחד מהם ואין אנו יודעים אם חייב לאחד או לשניהם, והט"ז מפרש דבחוב לא מהני אומדנא. ולכאורה נראה דגם קדימה דת"ח ושכן וקרוב לא שייך בזה, ומ"ש הרמ"א ובאו שנים שווים, כתב הסמ"ע בשם הלבוש כונתו ששמותיהן שווים, והסמ"ע דחה דפשיטא שצריכים להיות שמותיהן שווים, אלא ר"ל שבאו שניהם בבת אחת, אבל אם הקדים אחד אמרינן דמסתמא חייב לו כל הסכום, והט"ז תמה על הסמ"ע, דמה שייך הקדמה בחוב, בשלמא במתנה יש לו לחוש שמא יבא עוד אחד שיחשוב שהוא שלו, אבל בחוב מהיכי תיתי יחוש לרשיעי שיבא מי שאינו חייב לו ויתבע החוב, ועוד דא"כ הו"ל באו שנים בשוה, וע"כ פירש הט"ז כפירש הלבוש ששמותיהן שווים, אבל בהקדמה אינו מוסיף כלום, עיין שם.

⁵⁷ ש"ך שם ל"ט

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם סו כה

⁵⁹ אורים שם קו וכתב שמחילתה תועיל לדעת הרמ"א לאחר שנתגרשה או נתאלמנה כשם שמועילה מכירה עיי"ש.